

Tverinkarjalaisuus tallentuu kirjoituksiin

Tverinkarjalainen lakimies **Anatoli Nikolajevits Golovkin** on vuosina 1999–2005 julkaissut sarjan kirjaisia heimonsa vaiheista, joista viime vuonna julki tullut *Tverinkarjalaiset* ilmestyi kuluneena kesänä **Matti Jeskasan** suomentamana ja alkukieliseen ulkoasuun soveltamanaan. Tekijä lujitti Tverin alueen varakuvernöörinä heimonsa asemaa perustamalla vuonna 1996 säädettyä lakia soveltaen Tverin-Karjalan kulttuuri-autonomian.

Alkuluku "Juuret" kuvaa tverinkarjalaisten asuinseudun esivaiheita, jossa tuntuivat vahvoina suomensukuisten merjalaisten ja vepsäläisten muistot. "Kotiseutu" kertoo karjalaisista Laatokan ja Suomenlahden välillä, jonka Pähkinäsaaren rauha vuonna 1323 jakoi kahtia.

Tekijä toteaa karjalaisten poismuuton alkaneen 1350-luvulla "Paluuna esi-isien maille". Uusi muuttoaaltonousi vuosina 1580-95 Käksälmen lähipitäjien väen paetessa. Näihin kuului tekijän omakin suku, jonka hän kertoi lähteneen Pyhä-

järveltä. Pääosa muutosta osui 1600-lukuun, mutta tekijän mukaan se loppui vasta 1730-luvulla. Uusi kotiseutu sai karjalaisväriä esimerkiksi paikanniminä.

Ortodoksinen usko leimasi tverinkarjalaisia alusta alkaen. Sotien ja tautien tyhjentämälle seudulle rakennettiin satakunta kirkkoa ja liki parisataa tsasounaa. Puisten pyhättöjen sijaan kohosivat 1800-luvulla kiviset tempelit.

Vallankumous muutti jyrkästi siihenastisen kehityksen ja nostatti Bezhetskin, Vesjegonskin ja Mikulinon karjalaiset kapinaan, mutta se kukistettiin väkivalloin. Neuvostokauden alussa voitiin jatkaa oman kielen kehittämistä. Kirjakieli käytti latinalaista kirjaimistoa. Vuosina 1932–38 opetettiin karjalankieltä ja kulttuuria 181 koulussa, ja niitä varten julkaistiin noin sata oppikirjaa. Kulttuuri säilyi omaleimaisena omisissa kylissä mukaan lukien itkuperinne, joka elää nykyisinkin.

Vuonna 1937 perustettiin neuvostohallituksen käs-

kystä Karjalan kansallinen piirikunta, jonka alue käsitti 95 000 karjalaisen kotiseudun. Ulkopuolelle jäi 26 000 karjalasta. Tämä ilmeni hallituksen keinoksi tukahduttaa väkisin karjalaisten yhteistyö. Maalliset ja hengelliset johtajat likvidoitiin ja piirikunta lakkautettiin vuonna 1939.

Pitkän hiljaiselon ja siron päätti Tverinkarjalaisten kulttuuriseuran perustaminen syksyllä 1990. Hankkeen aloitti historian dosentti **Vasili A Vinogradov**. Hänen kuoltuaan sai vetovastuun **Mihail M. Orlov**, joka myös toimitti "Bukvarin", karjalankielen aapisen. Kielen asemaa vahvisti **Aleksandra Punzhinan** suuryö Tverinkarjalan sanakirja. Bukvarin jatkoksi toimitti **Zoja Turicheva** lukukirjan "Armas sana", ja sitä täydensi **Ludmila Gromovan** toimittama "Aiga lugie ja paishita karielaks". Hän jatkaa **Antonina Zaitsevan** aloittaman lehden Karielan Shanan toimittamista.

Kielen kehittämisen rinnalla virisi vilkas musiikkimuseotoiminta. Tverin-

karjalaiset osallistuvat suomalais-ugrialaisten kansojen yhteistoimintaan. Kulttuuriseuran rooli siirtyi 1997 alussa mainitulle kulttuuri-autonomialle, jota johtaa **Zinaida Golovkina**.

Golovkin kuvaa alkutekstissä tverinkarjalaisten lukumäärää ja toteaa sen alenevan uhkaavasti. Suomentaja mainitsee suluissa Golovkinin uusimman selvityksen, jonka mukaan luku on vuonna 2004 saadun noin 15 000:n sijaan vuonna 2005 pelkästään maaseudulla 57 000.

Tekijä muistaa monessa kohti myös vuonna 1993 Suomessa perustetun Tverinkarjalaisten Ystävät ry:n, jonka "isä" akateemikko **Pertti Virtaranta** saattoi jo ammoin tietoomme tämän veljuskansan. Teoksen kuvitus on pääasiassa tverinkarjalaisen heimosoturin pojan **Taito Salmen** kamerasta.

(Tverin karjalaiset. Lyhyt historiallinen katsaus. Kirj. A. N. Golovkin, suom. Matti Jeskanen. Tver 2006)

VEIJO SALOHEIMO